

Hervorming ingevoerd. Was aller hart veranderd? Natuurlijk niet. Voorzeker waren er velen, die in Christus hun Zaligmaker hadden gevonden, en leefden door het geloof, maar voor vele anderen was de Hervorming niet anders dan een verandering van godsdienstvormen.

En gelijk de Mohamedaan, zoo sprak ook de Christen van zijn godsdienstplichten. Kerkgaan, aalmoezen geven, bidden, Bijbellezen, 't werden godsdienstvormen. Ge hoort het aan de namen, die men aan het tafelgebed gaf. „Stille wèzen,” heette het in Drente; „hânne gearje,” (handen vrouwen) in Friesland; „een goed woord zeggen,” in Overijsel. Men noemde het zelfs geen bidden, nog minder een dankzegging, men gaf den naam alleen naar den uiterlijken vorm. En heel de bevolking deed mee; de gansche natie was godsdienstig, en had eenerlei godsdienstvorm. Afgezien van de velen, die in oprechtheid God vreesden, mag men toch vragen: Was dat uiterlijk vertoon van godsdienst niet ten deele een ledige vorm, ten deele een zoeken om zich aangenaam te maken bij God?

Onze tijd is een tijd, die oude ledige vormen afschaft. Zij, die in hun hart geen God hadden, hielden vroeger den uiterlijken schijn van godsdienstigheid; thans niet meer. Integendeel, gelijk vroeger de Farizeën op de hoeken der straten stonden te bidden, zoo pronken tegenwoordig velen met hun ongodsdienstigheid, en ze zeggen zóó luid, dat ieder het verstaat: „Laat ons hunne banden verbreken en hunne touwen van ons werpen.” — „Wij hebben de lichten aan den hemel uitgedoofd!” riep de voormalige Fransche minister Viviani uit, en meende, dat hij een groot

woord sprak. Maar 't was niet waar; het licht, dat hij uitdoofde, was slechts het lampje der menschelijke godsdienstigheid; van de Zonne der gerechtigheid zullen ze wel afbljven!

Onze tijd legt de uiterlijke godsdienstvormen af; wie geen God in het hart heeft, toont Hem ook geen uiterlijken eerbied meer. Wat zullen nu wij doen, die God kennen door onzen Heere Jezus Christus? Zullen ook wij den uiterlijken vorm nalaten, ons beroepende op het woord van aanbidden in geest en in waarheid? Zullen we bidden met de handen in den zak en den hoed op het hoofd? Zullen we zonder een woord van dankzegging aan tafel gaan, en onze knieën niet meer buigen?

Neen, dat zullen we niet, want die uitwendige vormen worden thans tot een *getuigenis*. Welke vormen dat zijn, komt er minder op aan. De Arabier ontbloot zijn voeten, en wij het hoofd, beide uit eerbied. De Arabier buigt het hoofd naar den grond, alsof hij zich schaamt, en wij heffen het opwaarts, omdat we vertrouwen hebben. Doch dat zijn bijzaken. Dit is de hoofdzaak, dat de uitwendige vorm van ons bidden een getuigenis is voor den levenden God. Toen ieder scheen te bidden, was het ook in het oog der wereld een eere, vroom te zijn; nu de wereld met het gebed spot, willen wij haar laten zien, dat er toch nog een Gemeente van Christus bestaat, die in woord en daad Hem belijdt, Hem belijden durft, ook al kost het smaad en schande, Hem belijden durft, desnoods met gevaar van het leven.

A. L.

OUDEJAARS-AVOND.

Daar galmde het eerste luiden van de torenklok uit het dorp over bosch en veld, en diep drong het door tot in het huisje van den ouden houtvester, neen, tot in het oor en het hart van hemzelf en van zijn vrouw.

Haar was het als muziek, die van Boven afdaalde, als het bazuin-geschal van den heraut, die de komst des Heeren voorafging om het Zijn volk aan te zeggen: „Zie, uw Koning komt tot u; ... Ik ben met u al de dagen; Mijn oog zal op u zijn; Mijn genade is u genoeg!” — om het u te vragen: „Heeft u ook iets ontbroken?” en uw „Niets, Heere!” van u aan te nemen, opdat ge nu met nieuwen moed, gesterkt door den aanblik van en op Hem, blijde den weg voort zoudt gaan, naar de dooden, neen, naar het Vaderhuis toe.

Zie, zóó klonk haar dat klokgelui in oor en hart.

Zeker, de jaren waren niet spoorloos aan hen voorbijgegaan, elk jaar had wat medegenomen aan levenslust en levensmoed. De schouders werden al hooger opgetrokken, de rug boog zich al meer. Vijf kinderen had God hun gegeven. Twee meisjes waren gehuwd, de derde diende, en de twee jongens waren in den vreemde gegaan, om werk te zoeken, de jongste dit jaar, en nu was hun vroeger luidruchtig huisje eenzaam en verlaten. Het vorig jaar had de graaf tot haar man gezegd: „Gerritsen, 't is voor jou geen doen meer, om met die rheumatiek in je been bij nacht en dag, bij weer en geen weer, door de bosschen te zwerven. Ik ontsla je onder dankbetuiging voor je trouwe diensten. Je blijft in je huisje wonen en houdt je loon tot aan je dood en, mocht je Martha je overleven, dan zal ik voor haar zorgen!” Dat was mooi, zoo mooi als 't maar kon, doch nu hadden ze ook bijna niets te doen en niets te zorgen. Wat 'n verschil bij vroeger! Den heelen avond zaten ze tegenover elkaar te „prakkezeeren” in de stilte, en verlangden, dat het tijd werd om naar bed te gaan. Vroeger waren er op oudejaarsavond altijd nog een paar van de kinderen over geweest, om bij vader en moeder het oude in het nieuwe te vieren, maar nu . . . kwam er niemand, de een niet om deze, de ander niet om die reden, genoeg: ze zouden alleen zijn van avond, voor 't eerst alleen, na zooveel jaren!

Ze keek eens naar haar man. Hij zat daar tegenover haar, den elleboog op de tafel geleund, en de oogen, sturende naar — ja, zij wist het wel — naar het verleden, toen hij avond na avond met één van de jongens op de stroopers uitging, en die nu zoo holle kamer vol was van het gelach en gebabbel.

„Vaderke, hoor je het luiden wel?”

„Jawel, wat zou dat?”

„Zouden we ons niet klaar maken voor de kerk?”

„Mij dunkt niet. 'k Heb geen zin dezen keer!”

Zij dacht een oogenblik na. — Neen, zij kon er nu niet wijdoopig met hem over praten; dat ging *straks* beter! Ze moest thans een middel gebruiken, kort en krachtig, dat dadelijk hielp.

„Ja, ik wou juist zoo gaarne gaan en dan wou ik meteen bij Jansen aangaan, om wat meel te halen. Dan bak ik straks, als we thuis komen, nog wat bollen om naar de kinderen te sturen.”

„Als jij gaat, dan moet ik wel mee. Maar mensch, 't is toch geen weer voor jou om door die sneeuw te baggeren.”

„Och, kom, daar ben ik nooit bang voor geweest, en ik ben het nog niet. Weet je wat? Zadel Philip even; die kan zoo lang bij Jansen op stal blijven; ik zal de mand daar ook laten staan en na de kerk halen wij ze af.”

„Vooruit dan maar, oude! Zoo oud als je bent, maar je bent en blijft 'n echte doordrijfster! Geen strooper, die er tegen op kan!”

Zij glimlachte en begaf zich naar de slaapkamer, om zich klaar te maken. Het eerste luiden was klaar. Ze hadden nog net drie kwartier tijd, daarin konden ze er nog met plezier komen. Ja, zij — maar hij niet. Hij ging niet met zijn zin, hij zou er niet met plezier komen, maar om harentwil ging hij naar de schuur en maakte Philip gereed en Fidel sprong voor hem uit, toen de baas Philip naar buiten bracht, hoeveel moeite de baas zich ook gaf, om den hond binnen te houden.

„Hendrik,” zei ze, toen ze straks samen door het bosch gingen, hij op Philip gezeten, zij naast hem gaande, omdat ze liever loopen wilde, en het haar man gunde op het paard te zitten, omdat hij vanwege de rheumatiek zoo moeilijk loopen kon, „waarom had je geen zin om mee naar de kerk te gaan? Dat zou de eerste keer geweest zijn, dat je op oudejaarsavond niet geweest waart? Heeft God het soms niet goed gemaakt met ons dit jaar?”

„Goed? Dat is te zeggen!” prevelde hij. „Is 't niet, of we op een puinhoop van vroeger levensgeluk zitten? De kinderen allemaal weg, ik zonder werk, wij, jij en ik, oud en bouwvallig en afhankelijk op den koop toe! Zeg, noem je dat goed?”

„Zeg, laat mij je dat liedje van jou nu eens op *mijn* wijs zingen, en zeg daarna dan eens eerlijk, wie er gelijk heeft.”

„Ga je gang, moeder! 'k Heb je in lang niet hooren zingen, maar doe het niet te hard! Wat zouden de menschen er van denken, als ze 't hoorden.”

„Ja, spot maar met me: hooren zul je 't toch! God heeft ons alles voor 't leven gegeven, wat 'n ouder maar wenschen kan. Al onze kinderen heeft Hij ons doen behouden, en vóór Hij ons wegnam, heeft Hij ons het voorrecht gegund, te zien, dat ze allen hun bestemming bereikten, en dat gelieft gij te noemen: op een puinhoop van levensgeluk zitten? Zouden er niet duizenden ouders ons benijden? Jij, zonder werk, omdat je tot nu toe met God en met eere je werk hebt kunnen doen, en, nu je er te oud voor geworden bent, God in 't hart van den graaf geeft, je op zijn kosten rust te geven? Werkeloos, maar niet geldeloos! Hoe, denk je, zou de oude Smit dat vinden, die op z'n zeventigste nog kolen sjouwen moet om aan den kost te komen? Samen oud en bouwvallig, 't is zoo, maar zou je dan liever willen, dat één van ons beiden weggenomen was en de ander oud en bouwvallig was overgebleven?”

„Mensch, zwijg stil!” riep de oude houtvester uit, en de oude Martha wist wel, dat zij, als haar man dat zeide, andere stemmen in hem wakker geroepen had, die nog welsprekender waren dan zij, en dat zij die niet in de rede vallen moest! Daarom zweeg ze dan ook.

Het tweede gelui deed zich reeds hooren. Maar Philip en Fidel en de mand waren al bij bakker Jansen geborgen, en arm in arm stapten de beide oudjes de breede kerkpoort binnen. „Hoe lieflijk, hoe vol heilgenot, o Heer, der legerscharen God, zijn mij Uw huis en tempelzangen!” zoo deed de dominee zingen. Gerritsen zong niet mede. Zijn oude Martha deed, alsof zij het niet opmerkte. Haar Hendrik was te eerlijk om met een leugen in den mond tot God te gaan. Dominee sprak naar aanleiding van de woorden: „Ik zal opstaan en tot mijn Vader gaan!” en na het zingen van het laatste vers van Psalm 84 verlieten de dorpelingen het kerkgebouw. Gerritsen had dit vers ook medegezongen.

De boodschappen bij bakker Jansen waren spoedig afgedaan, en weinige oogenblikken later waren de beide oudjes op de terugreis, zooals ze heengegaan waren. Beiden zwegten langen tijd.

Eindelijk zeide Martha:

„Hendrik, spreek toch eens wat! Hoe is 't met den puinhoop gegaan in de kerk?”

„Nu, moeder, ik zal 't je maar zeggen: ik ben opgestaan en tot mijn Vader gegaan, en ik heb tot Hem gezegd: vergeef mij toch om Jezus' wil, dat ik Uw berg van weldadigheden over mij voor den puinhoop van mijn levensgeluk heb uitgemaakt!”

„En heeft Hij je ook geantwoord?”

„Ja, Hij heeft mij gezegd, dat Hij te allen tijde voor de Zijnen een zoon en schild is.”

„Dat dachten we al,” riep een jeugdige stem, „toen we u zoo opgewekt samen hoorden spreken.”

„Heden m'n tijd! Jij Anna! Hoe kom jij hier?” vroegde de oude Martha, en drukte haar dochter aan het hart.

„Wel, ik zei aan mevrouw, dat ik het zoo akelig vond, dat gij beiden alleen zat op oudejaarsavond, en toen zei mevrouw: „Als je alles op tijd klaar kunt hebben, ga dan maar naar huis vanavond. 'k Begrijp het best, 'tzou mij in jouw plaats net zoo gaan. Zorg maar, dat je morgenavond terug bent.”

„En wie is dat jonge mensch daar?” vroegde Martha, naar den jonkman wijzende, die zich in dien tusschentijd met den ouden Gerritsen bezig gehouden had.

„Wel, moeder, nu kan ik toch zien, dat u slecht van gezicht wordt; kent u uw eigen Jan niet meer?”

„Wel, menschen, jij ook, Jan, kom toch hier, mijn jongen!”

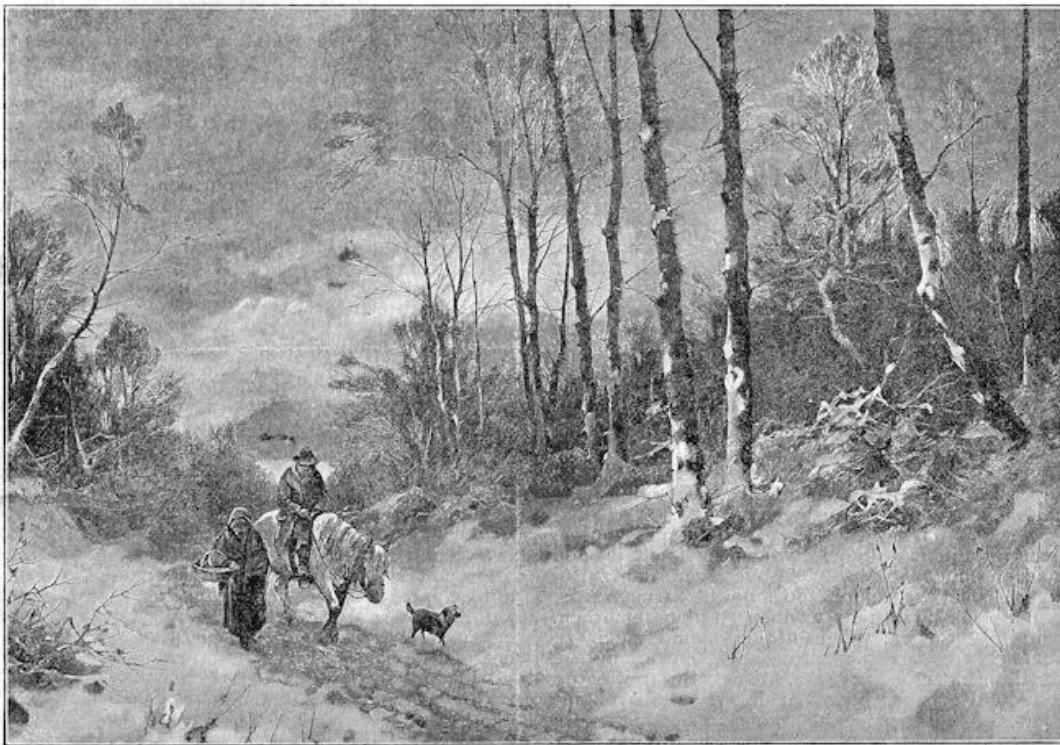
„Ja, moeder, ik kreeg toch zoo'n trek in uw oliebolletjes!” zei Jan schertsend, en hij vloog zijn oude moeder om den hals.

„Zeg, Hendrik, waar is nu de puinhoop?” sprak de oude Martha, glimlachend door haar tranen heen, tot haar man.

„Moeder, die heb ik in de kerk laten liggen, en daarover heb jullie in den tusschenzang die heerlijke woorden gezongen:

Zoover het West verwijderd is van 't Oosten,
Zooover heeft Hij, om onze ziel te troosten,
Van ons de schuld en zonde weggedaan.”

P. J. K.

Stoomdruk — LA RIVIÈRE & VOORHOEVE — Zwolle.